

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Hinc itur
ad astra

Giedrė Beconytė
Vilniaus universitetas

Kaip kalba žemėlapiai

Ar mums dar reikia kartografijos?

GI mokslas –

racionali ir objektyvi žinių
apie **geografinę informaciją** sistema

- Dirbtinis intelektas
- Nuotoliniai tyrimai
- GIS technologijos
- Įvairūs taikymai
- ...

Kartografija –

žemėlapių kūrimo ir naudojimo

mokslas,

menas

ir **technologija**

- ...
- Ir komunikacija

Geografiniai tyrimai

Kas ten? Kur yra...? Kodėl toje vietoje yra taip?

- **Viskas prasideda žemėlapiu**

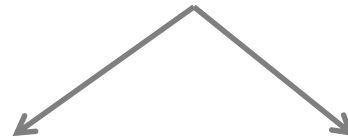
Kaip pamatyti geografinio tyrimo rezultatą?

Training: Cross Entropy Error .360
Percent Incorrect Predictions 0.0%
Stopping Rule Used 500 consecutive step(s) with no decrease in error

Validation: Cross Entropy Error .165
Percent Incorrect Predictions 0.0%

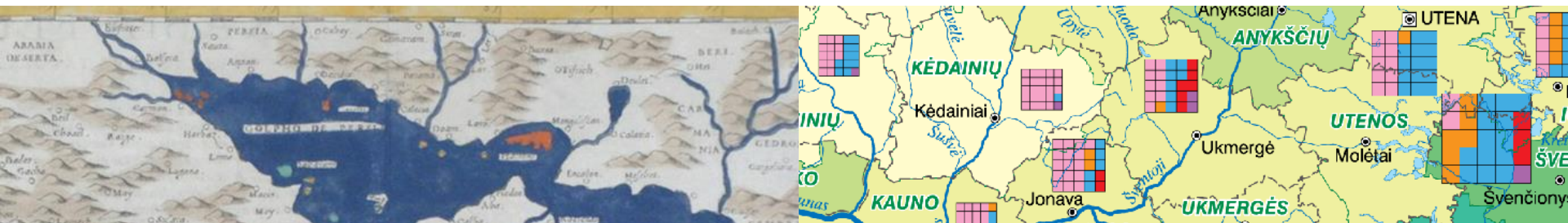
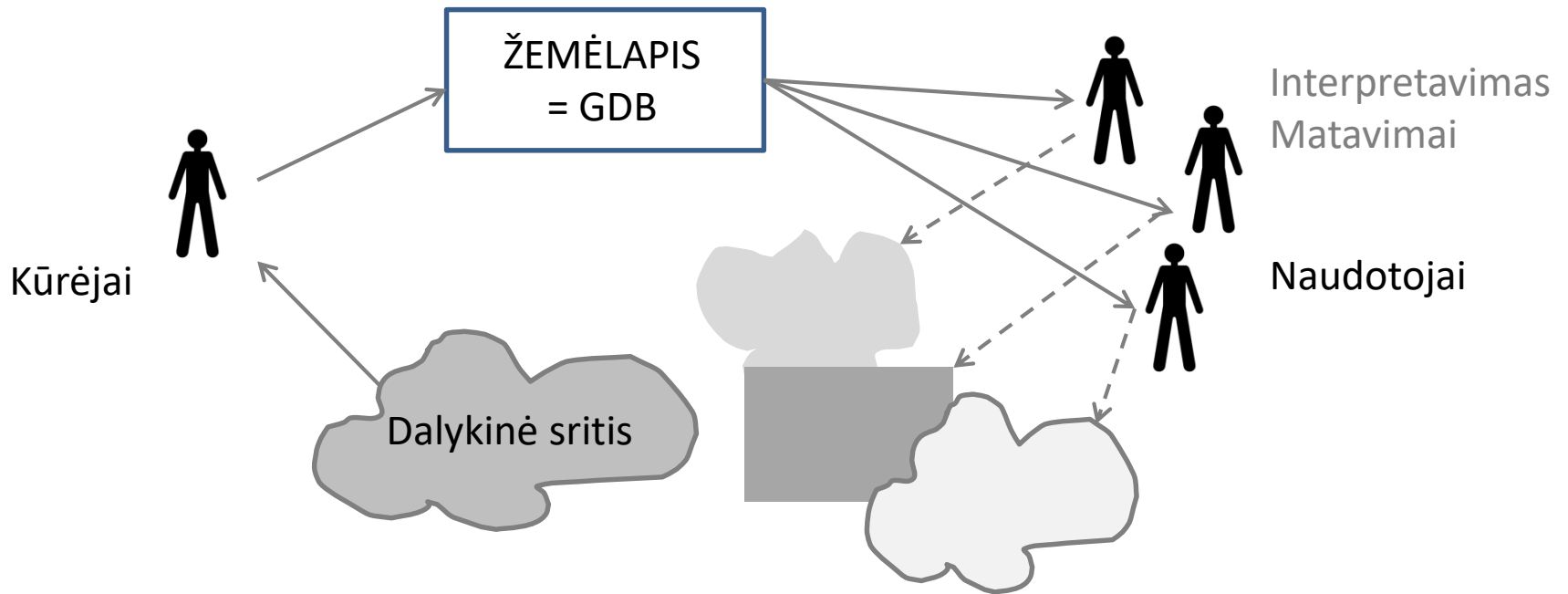
Testing: Percent Incorrect Predictions 3.0%

0.181

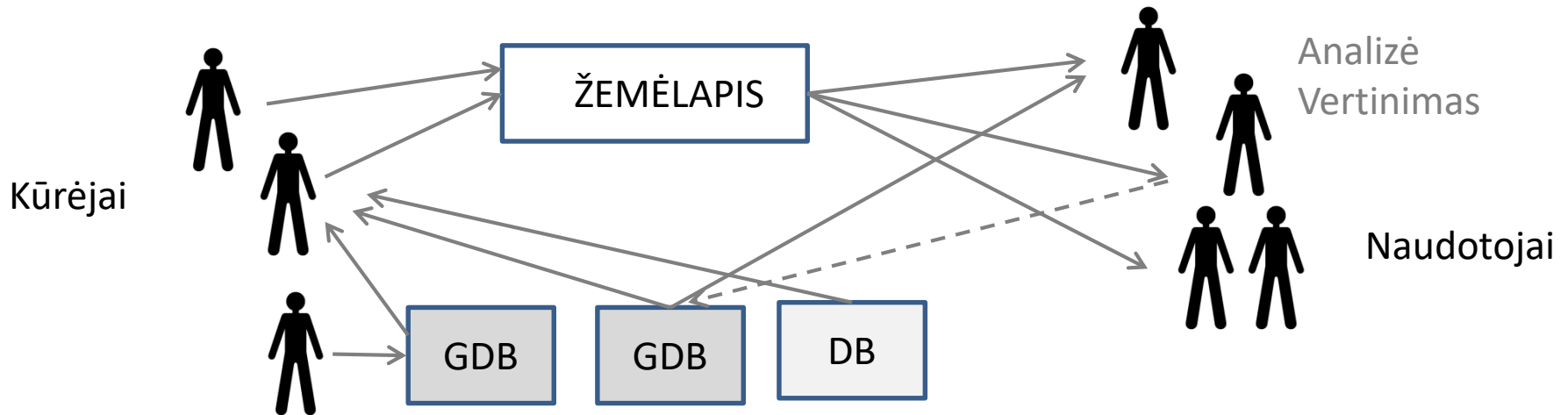
- **Viskas baigiasi žemėlapiu**

Žemėlapių komunikacija iki GIS

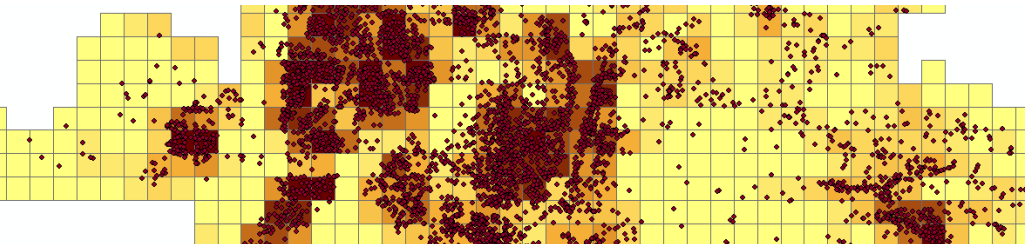

Gauname visą (apytikslę) informaciją iš žemėlapių.

Žemėlapis komunikacija su GIS

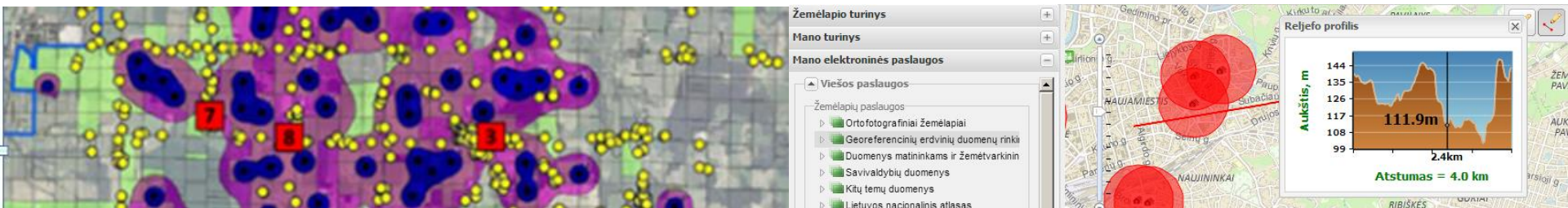
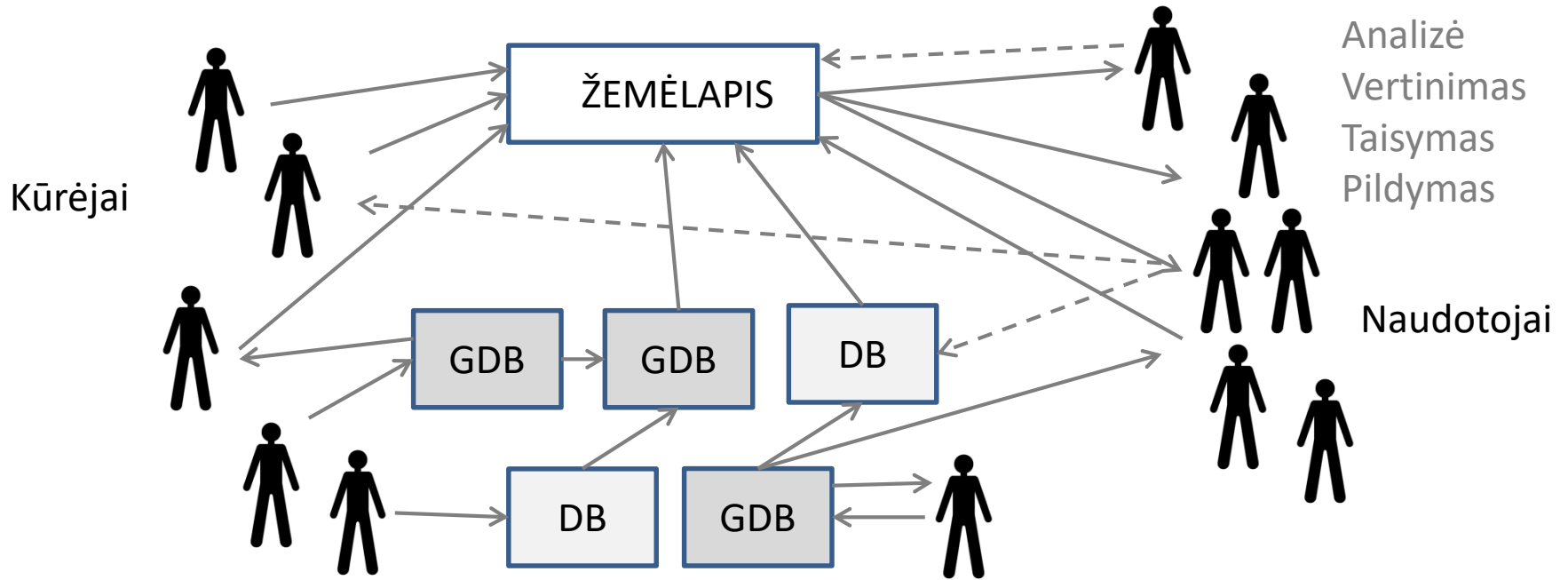
Shape	OBJECTID	Sum Ivykiu	Sum GYV SK	Ave avr h	Shape Leng	Shape Area
Polygon	1	2,000000	44	2,8836	2000	25000
Polygon	2	1,000000	73	2,8836	2000	25000
Polygon	3	1,000000	0	2,4218	2000	25000
Polygon	4	1,000000	40	2,8836	2000	25000
Polygon	5	1,000000	44	2,8836	2000	25000
Polygon	6	1,000000	7	0	2000	25000
Polygon	7	1,000000	15	2,8836	2000	25000
Polygon	8	1,000000	25	2,8836	2000	25000
Polygon	9	2,000000	54	2,8075	2000	25000

Gauname tikslią informaciją iš duomenų bazės.

Žemėlapis skirtas orientavimuisi, vizualiai geografinių ypatumų analizei ir įžvalgoms.

Web 2.0. Žemėlapis kaip sąsaja

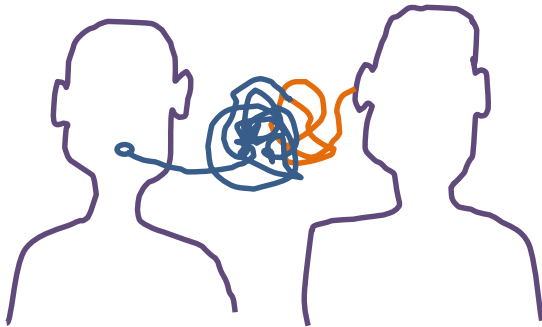

Naudojame, kuriame ir tiriamo duomenis naudodamiesi žemėlapiu kaip sąsaja

Komunikacija

Esminė komunikacijos problema – viename gale tiksliai ar apytiksliai atkurti pranešimą, parinktą kitame gale

C. Shannon (1916–2001)

Žemėlapių komunikacijos funkcijos:

- Nurodymas
- Išaiškinimas
- Akcentavimas

H. Schlichtmann

Kalba

عمر الخيام: وهو غياث الدين أبو الفتح عمر بن إبراهيم الخيام المعروف بعمر الخيام (١٠٤٨ - ١١٣١) وهو شاعر فارسي، وعالم في الفلك والرياضيات.

كُتبت رباعيات الخيام في أوائل القرن الثاني عشر الميلادي ٨٦٥هـ ويأتي العنوان من صيغة الجمع للكلمة العربية رباعية، والتي تشير إلى قالب من قوالب الشعر الفارسي.

تحتوي هذه الرباعيات على أسئلة عن الكينونة والوجود والإنسان والقدر والموت والاختلاف والتشابه بين الناس

*The rhyme is the line's birthday, as you know,
and there certain customary twins
in Russian as in other tongues. For instance,
love automatically rhymes with blood,
nature with liberty, sadness with distance,
humane with everlasting, prince with mud,
moon with a multitude of words, but sun
and song and wind and life and death with none.* **аждым,**

под гомон птиц и шум ветвей,
разлука та обидней кажется,
обида кажется глупей.

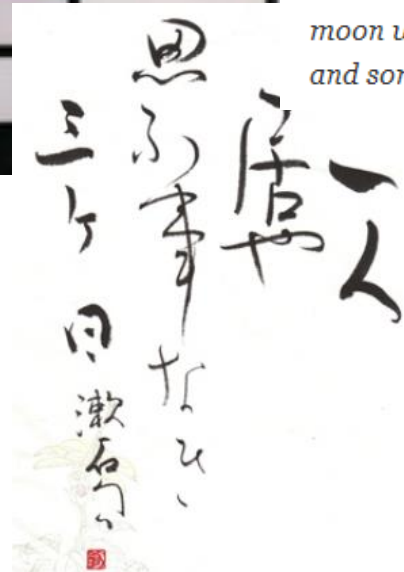
И все страшней, что опрометчиво
проговорюсь и перебью
теченье тихой, трудной речи,
давно проникшей в жизнь мою.

$$\frac{2^{63}}{99} \Rightarrow \phi(99) = 99 \left(1 - \frac{1}{3}\right) \left(1 - \frac{1}{11}\right) = 99 \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{10}{11} = 60$$

$$\frac{2}{99} \Rightarrow 1 \Rightarrow \frac{60}{99}$$

```
#include<iostream>
#include<time.h>
#include<stdlib.h>
#define MAX_NUM 10
using namespace std;
void randnum()
{
    int random;
    srand(time(NULL));
    for(int i=0;i<10;i++)
    {
        random=rand()%MAX_NUM;
        cout<<random<<endl;
    }
}
int main()
{
    cout<<"The ten random numbers are:"<<endl;
    randnum();
    return 0;
}
```

fta gga
ita att
:cg acg
fta aag
:cg gtt
:cg aaa
:ag cgcagcgtga aggt
:ct acgcacgtaa actg
:cg agcaggcact ggaa
:cg ttgactocgt ggcg
:tc acataaacct taca
:ga
:gt
:tc
:cc
:cc
:gc
:aa

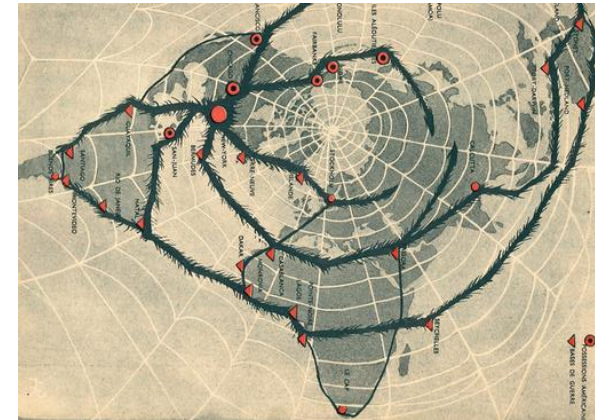
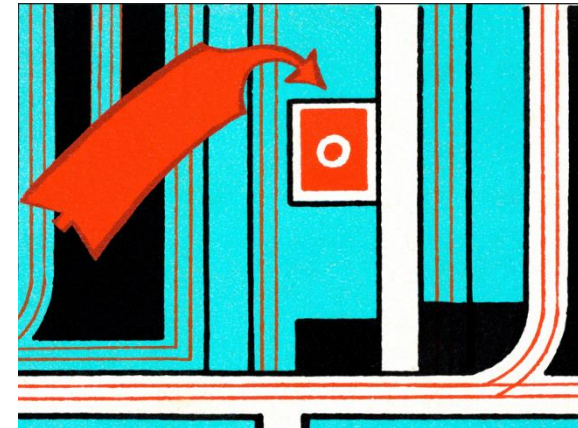

„Žmonių komunikacijos sistema“

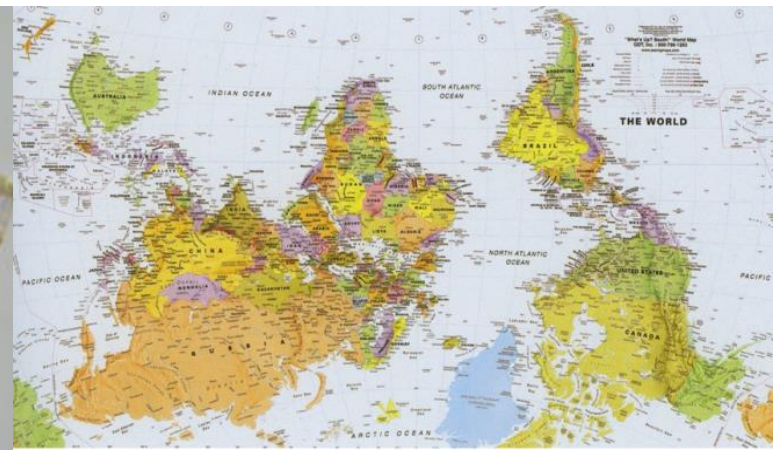
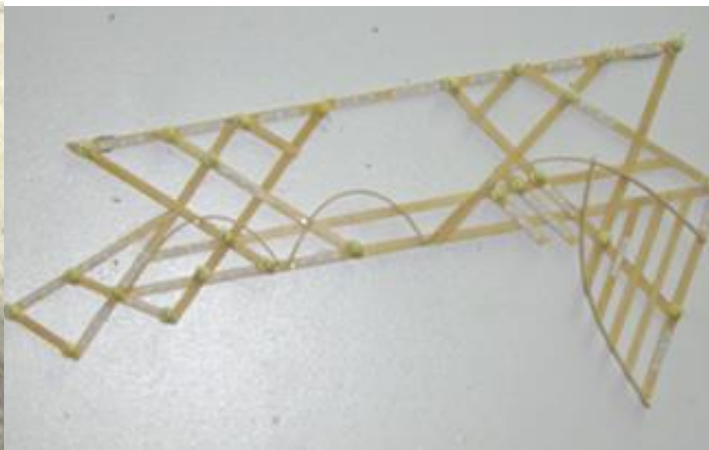
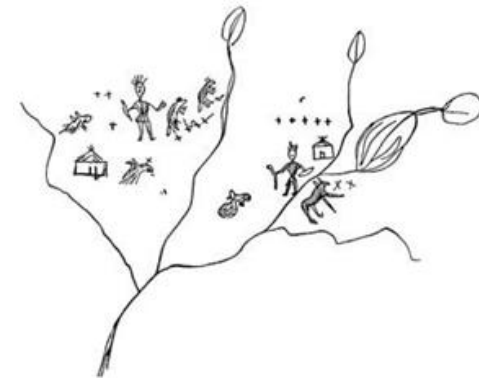
Kartografas

- Nurodo
  - ◆ Pateikia tai, ko reikia
  - ◆ Vaizduoja simboliais
- Išaiškina
  - ◆ Atmeta, ko nereikia
  - ◆ Apibendrina
  - ◆ Pagražina
- Akcentuoja
  - ◆ Nukreipia
  - ◆ Įtikina
  - ◆ Vilioja

Žemėlapis kalba

- Natūraliai susiformavusi
  - ◆ Sunkiai formalizuojama
  - ◆ Perduodama per pavyzdžius
  - ◆ Turi potencialą vystytis
- Unikali
  - ◆ Nepakeičiama kito tipo kalba
    - ◆ Išskyrus matematinę (bet kas ją supranta?)
- Universali
  - ◆ Galima suprasti (beveik) nesimokius

Vieta ženklų sistemų skalėje

Žmogus, visuomenė

Gyvoji gamta

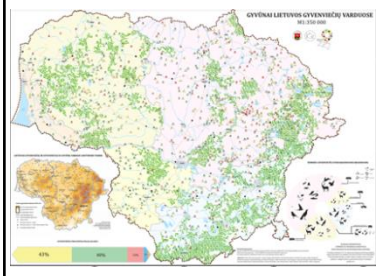
Negyvoji gamta

- 10 Abstrakčios semiotinės sistemos
- 9 Kalba (struktūrinis lygmuo)
- 8 Kalba (denotatyvinis lygmuo)
- 7 Neišreikštinis lygmuo (kalba)
- 6 Neišreikštinis lygmuo (materialioji kultūra)
- 5 Sąmoningi fiziniai veiksmai
- 4 Instinktyvus elgesys
- 3 Fiziologiniai ryšiai
- 2 Tropizmas
- 1 Vidinė būseną / atspindys

Pagal J. Stepanovą, 1971

Organizaciniai lygmenys

Lygmuo	Žemėlapyje	Pavyzdys	Kalboje	Taisyklės	Informacija
Pagrindinis ženklas	Kartografinis ženklas		Žodis	Semantikos	Elementari
Sudėtinis ženklas	Ženklų grupė, kartosintagma		Sintagma (frazė, sakinys)	Sintaksės	Įspūdžio fragmentas
Ženklų kompleksas	Žemėlapis (fragmentas)		Komunikata	Stilistikos	Visas įspūdis
Kompleksų serija	Žemėlapių serija				Įspūdžių serija

Ribojantys veiksniai

- Turinys, kas vaizduojama,
- Tikslas, arba vaizduojančio asmens patirtis,
- Informacijos saugojimo priemonė
- Vaizdas
- Interpretacijos

Phenomenon

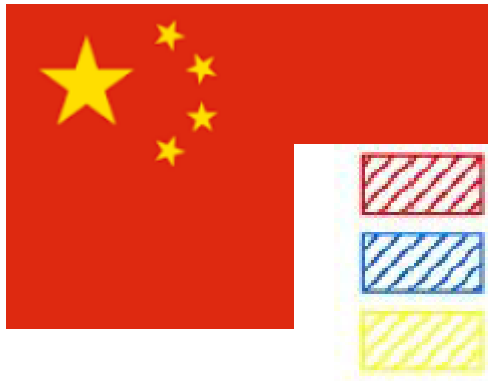
Attention

Medium

Inscription

Reception

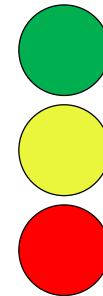
(Jean-François Hangouët)

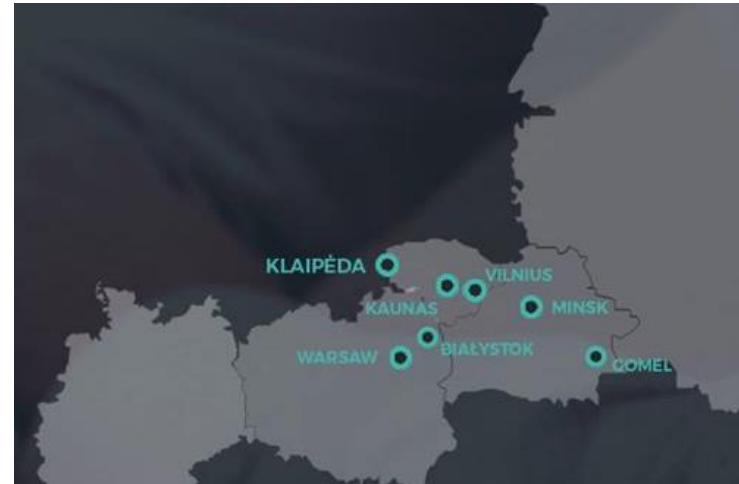
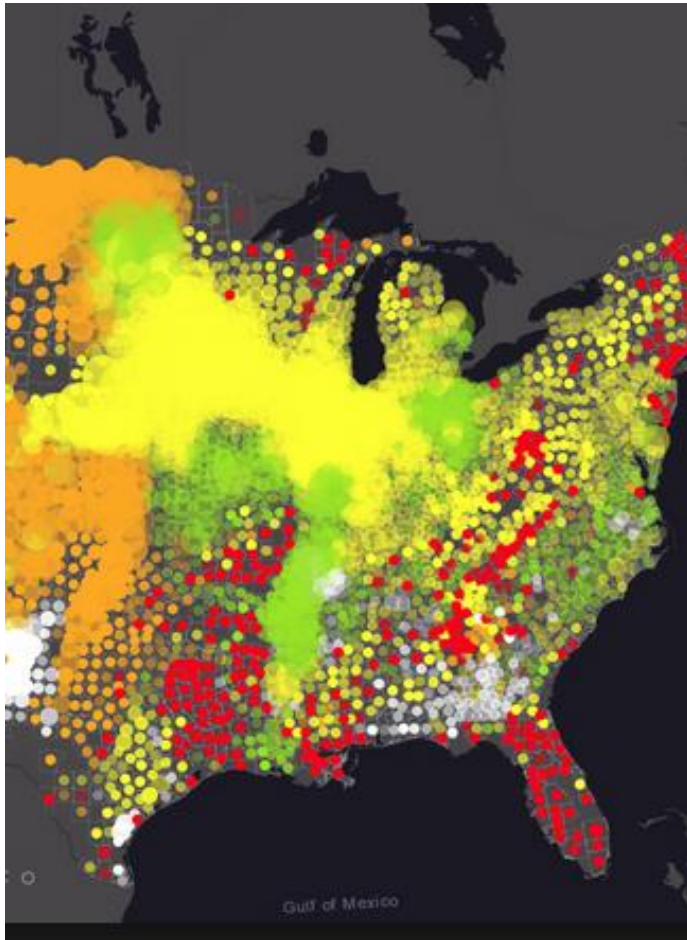
Allowed construction

Restricted construction

Prohibited construction

Žemėlapis kalbos retorika

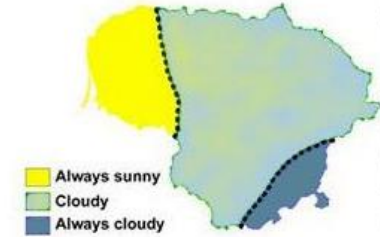
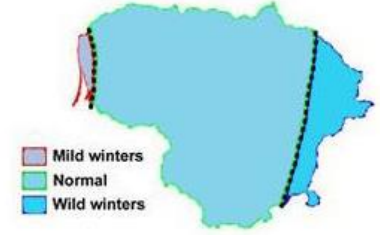

<https://balticalents.com>
Atrado Jonas Kaminskas

Žemėlapis kalbos logika

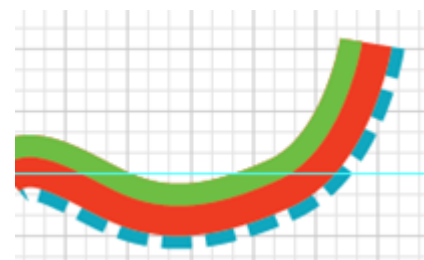
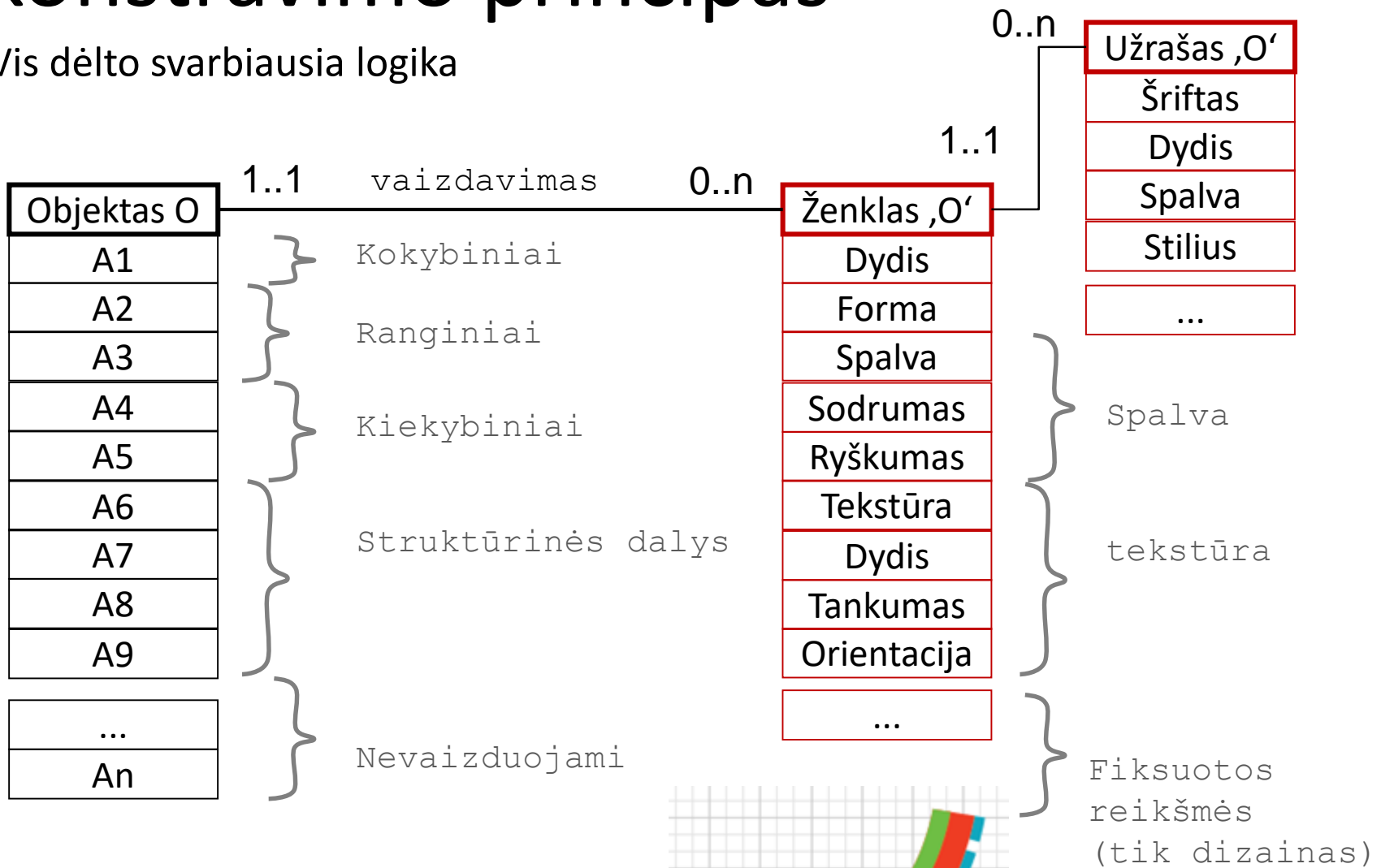
Registruotų nusikaltimų skaičius
Klaipėdos miesto rajonuose, 1994 m.

Facebook: Orai ir Klimatas Lietuvoje

Konstravimo principas

Vis dėlto svarbiausia logika

Sudėtingi modeliai

- požeminio vandens
- Baltijos jūros ir Kuršių marių
- upių, ežerų ir tvenkinių

Dirvožemio monitoringo stotys

- miškų ir laukų
- papildomos

Kraštovaizdžio monitoringas

- vietinio lygmens
- krantų dinamikos
- ▨ karstinio regiono

Gyvosios gamtos monitoringas

Augalų ir gyvūnų, rūšių ir buveinių monitoringas (vienetais, rajonų savivaldybėse)

- mažiau kaip 10
- 30 – 40
- 10 – 20
- daugiau kaip 40
- 20 – 30

Miškų monitoringo tinklas

- ◆ I lygio europinis
- ◆ I lygio regioninis
- ◇ II lygio regioninis

Oro monitoringo stotys

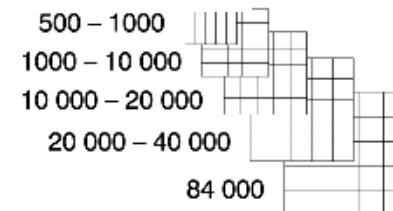
- ▲ foninė
- ▲ miesto foninė
- ▲ transporto
- ▲ tankiai apgyvendintų vietų

APLINKOS MONITORINGO BENDROJI SCHEMA

A P L I N K O S S F E R O

Štekliai

Vaistinių augalų rūšys

- meškaugės
- pakalnūtės
- šaltėkšniai
- kadagiai

1 langelis atitinka 4 procentus vaistinių augalų

Kuo sudėtingesnis modelis, tuo daugiau klaidų

Žemėlapių kalba – ką tiriname

- Žemėlapių kalbos koncepcija: plėtra, struktūros bei dėsningumų išaiškinimas
teorinė ir praktinė gramatika, padedanti gerinti žemėlapių kokybę
- Žemėlapių kalbos funkciniai stiliai
- Žemėlapių kalbos raida, ją įtakojantys vidiniai ir išoriniai veiksniai
- Žemėlapių kalbos modeliavimo funkcija
semiotiniai kartografinių ženklų funkcijų tyrimai
*nominatyvinė, ekspresyvinė, signifikacinė, modeliuojanti, pragmatinė,
komunikacinė*
- Nauji konstrukciniai elementai: multi-D, taktiliniai, garsiniai, kvapų,...

Žemėlapių kalba – ką tiriname

- Vizualiojo suvokimo mechanizmas ir ypatumai
- Žemėlapių kalbos ir visuomenės ryšiai
  - kas įtakoja nacionalinį kartografavimą ir standartus
  - kaip oficialiai nustatomos normos stabdo žemėlapių kalbos vystymąsi
  - bendradarbiavimo kartografijos kalba ...
- Žemėlapių kalbos mokymo, interpretavimo ir formalizavimo problemos

Hinc itur
ad astra

Ačiū. Norite paklausti?

Geografiniai duomenys visiems

- www.geoportal.lt
- www.geoportal.lt/map